

Mursegler æder flue ▲
© Svend Nørgård

Mursegler i nær bilde
© Svend Nørgård

Mursegler drikker vand
© Svend Nørgård ▼

Himlens akrobat mursegleren

Altid på farten

Murseglerne er skabt til et liv på vingerne i luftens øverste lag: Kroppen er smal og strømlinet, 16–17 cm lang. Vingefanget er på 42–48 cm. Vingerne er smalle og sejlformede tilpasset til hurtig konstant flyvning. De kan nå en flyvehastighed på op til 111 km/t og er den hurtigste fugl i lige flugt. Normalt flyver de dog kun 50–80 km/t. De bliver i gennemsnit ni år gamle, hvilket er usædvanligt for så lille en fugl. Murseglerne er i familie med kolibrier!

Benene er korte og kraftfulde, hvor alle fire tæer vender fremad. De er derfor perfekte til at hage sig fast på f.eks. en mur, men ikke til at sidde på f.eks. en pind. De lander kun ved reden for at yngle og aldrig på jorden.

De lever det meste af livet i luften, hvor de finder føde, drikker, sover og parrer sig. Når de sover er det kun med halvdelen af hjernen, mens den anden halvdel er vågen.

Insekt buffet

Mursegleren lever af f.eks. fluer, myg og edderkopper, der føres til vejrs med luftstrømme. Den æder ca. 10.000 stk. på en dag svarende til et insekt for hver 7. sek! De insekter, som de lever af, bevæger sig ofte i store sværme efter vejrforholdene: I godt vejr med sol og varme er der rigeligt med insekter, mens der i dårligt vejr med kulde, regn og blæst er langt færre insekter. Murseglerne registrerer vejrforandringer tidligt og kan derfor følge insekterne op til flere hundrede km fra redepladsen.

Ankomst

Ynglefuglene ankommer i midten af maj og vender altid trofast tilbage til den samme rede år efter år. Derfor er reden fredet året rundt og må ikke ødelægges eller fjernes. Redemateriale som dun og strå finder de i luften, og klitrer det sammen i reden med spyt. Parringen finder sted i reden eller i luften.

Mursejlere i grupper

Morgen og aften fra midt juni - juli flyver skrigende mursejlere i grupper rundt om redepladserne i lav højde. 2/3 af en gruppe er ynglende mursejlere og ikke ynglende mursejlere og 1/3 er ungfugle der er 2-3 år gamle.

Ungfuglene søger redepladser i bygninger, som de så vender tilbage til næste sæson for at yngle.

Ungfugle kan kendes på at de flyver hurtigt hen til en mulig redeplads, hvor de kan hage sig fast med kløerne ved flyvehullet. Her sidder de lidt og kigger for så at flyve videre igen. Lige omkring solnedgang flyver ynglefuglene ind i reden, mens de øvrige stiger 2-3.000 meter til vejs, hvor de overnatter.

Mursejlere i flok
© Svend Nørgård

Rede med unger
© Erich Kaiser

Æg og rugning

De lægger 2-3 æg i starten af juni og ruger på dem i cirka 20 dage, en uges tid længere end andre fugle af samme størrelse. Længden afhænger af vejret: Ved megen regn og blæst forlader begge forældrefugle ofte reden nogle dage for at følge insekterne – også selvom det er langt væk.

Det betyder, at æggene afkøles, men det kan fostret sagtens tåle. Andre fugles fostre ville omgående dø af en afkøling. Udviklingen af fostret går derfor også langsommere.

Unger i reden

Ungerne klækkes med et par dages interval i slutningen af juni/starten af juli og bliver i reden i ca. 42 dage. Er der føde nok overlever alle unger, ellers dør de(n) mindste, noget som ellers kun kendes fra større fugle.

Ungerne fodres via en madbold bestående af op til 1.000 insekter, som forældrefuglene gemmer i struben holdt sammen af spyt. Ungerne fodres normalt med et interval på ca. tre kvarter. Andre insektædende fugle fodrer deres unger med et par minutters interval.

Ungerne vokser i takt med adgangen til føde: Ved regn og blæst i flere dage forlader forældrefuglene reden for at finde føde langt væk og efterlader ungerne uden føde. Ungerne går så i en dvalelignende tilstand med nedsat temperatur og stofskifte og kan klare sig uden føde i helt op til 12 døgn.

Mursejlere er på den såkaldte rødliste over truede dyr. Her er den vurderet som "næsten truet" på grund af den store tilbagegang i de senere år.

Den vigtigste årsag er tab af redepladser i moderne byggeri. Tabet kan modvirkes ved at sætte specielle redekasser op til dem og samtidig afspille deres lokkekald tæt ved redekasserne.

(læs mere på mursejlerne.dk)

Ung mursejler
© Svend Nørgård

Mursejler med madbolle
© Svend Nørgård

Rede med æg
© Erich Kaiser

Mursejlere ved redekasse
© Inger Lund

Efterårstræk

Årets unger bliver i nærområdet et par dage. Så starter de trækket sydpå fra midten af august – ofte sammen med de ikke ynglende mursejlere og andre ungfugle. Forældrefluglene bliver tilbage og samles i flokke hver aften over nærområdet og overnatter stadig i reden i august og ind i september.

Hannerne er de næste, der trækker sydpå efterfulgt af hunnerne lidt senere. Mursejlerne trækker mere end 300 km om dagen, længere end nogen anden fugl i samme størrelse. Årsagen er dens aerodynamiske form og at den kan æde undervejs på trækket.

På trækket lander mursejlerne ikke på noget tidspunkt. Det gør de heller ikke i Afrika. De fælder (skifter svingfjer) langsomt over 6–7 måneder, hvor hver svingfjer udskiftes en ad gangen til forskel fra andre fugle af samme størrelse, hvor det sker på en måned. Det sikrer, at mursejleren fortsat kan forblive i luften også under fældningen.

Forårstræk

Forårstrækket mod nord starter gradvist i april til maj fra det sydlige Afrika. Mursejlerne flyver 438.000 km i gennemsnit på et år, svarende til 11 gange rundt om Jorden!

Overvintring i Afrika

Mursejlerne ankommer til Afrika syd for ækvator i oktober og bliver der til marts-april. Her er der både varme og insekter i overflod i det vestlige og centrale Afrika. Om sommeren er der varmt og mange insekter i Europa i juni til september, begge dele tiltrækker bl.a. mursejlerne.

Tekst: Jesper Toft

Grafik og layout: August Christensen

Udgivet i samarbejde med Nationalpark Kongernes Nordsjælland.

Oktober 2022.